

Bērnu runas un valodas traucējumu profilakse pirmsskolas izglītības iestādē – logopēda un skolotāja sadarbība

Ph.D. Gundega Tomele

28.11.2024.

Nepietiekamas runas un valodas attīstības (kavēšanās un traucējumi) izplatība Liepājas pirmsskolas izglītības iestādēs

(Tomele, 2022)

Gads	Mēnesis	Kopējais bērnu skaits PII	Kopējais bērnu skaits ar nepietiekamu runas un valodas attīstību	Vidējais bērnu skaits ar nepietiekamu runas un valodas attīstību
2012./2013.	oktobris aprīlis	2744 2824	1178 (42,93 %) 1104 (39,09 %)	41,01 %
2013./2014.	oktobris aprīlis	2752 2704	1280 (46,51 %) 1026 (37,94 %)	42,23 %
2014./2015.	oktobris aprīlis	2609 2695	1190 (45,61 %) 1103 (40,92 %)	43,27 %
2015./2016.	oktobris aprīlis	2660 2617	1363 (51,24 %) 1173 (44,82 %)	48,03 %
2016./2017.	oktobris aprīlis	2653 2606	1271 (47,90 %) 1169 (44,85 %)	46,38 %
2017./2018.	oktobris aprīlis	2598 2666	1273 (48,99 %) 1088 (40,81 %)	44,90 %
2018./2019.	oktobris aprīlis	2530 2740	1286 (50,83 %) 1174 (42,85 %)	46,84 %
2019./2020.	oktobris aprīlis	2764 2779	1315 (47,58 %) 1016 (36,56 %)	42,07 %
2020./2021.	oktobris aprīlis	2732 2776	1340 (49,05 %) 1022 (36,82 %)	42,94 %

Runas un valodas traucējumu profilakses veidi

Primārā profilakse – sabiedrības informēšana par dažādiem runas un valodas attīstības jautājumiem

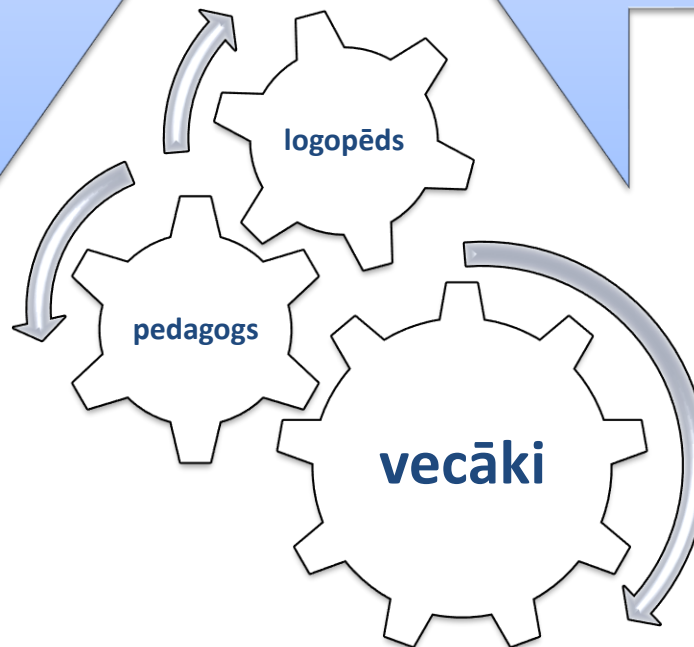
Sekundārā profilakse – agrīna runas, valodas un komunikācijas traucējumu diagnosticēšana

Terciārā profilakse – savlaicīga runas, valodas un komunikācijas traucējumu korekcija, lai mazinātu sekundāru traucējumu rašanos

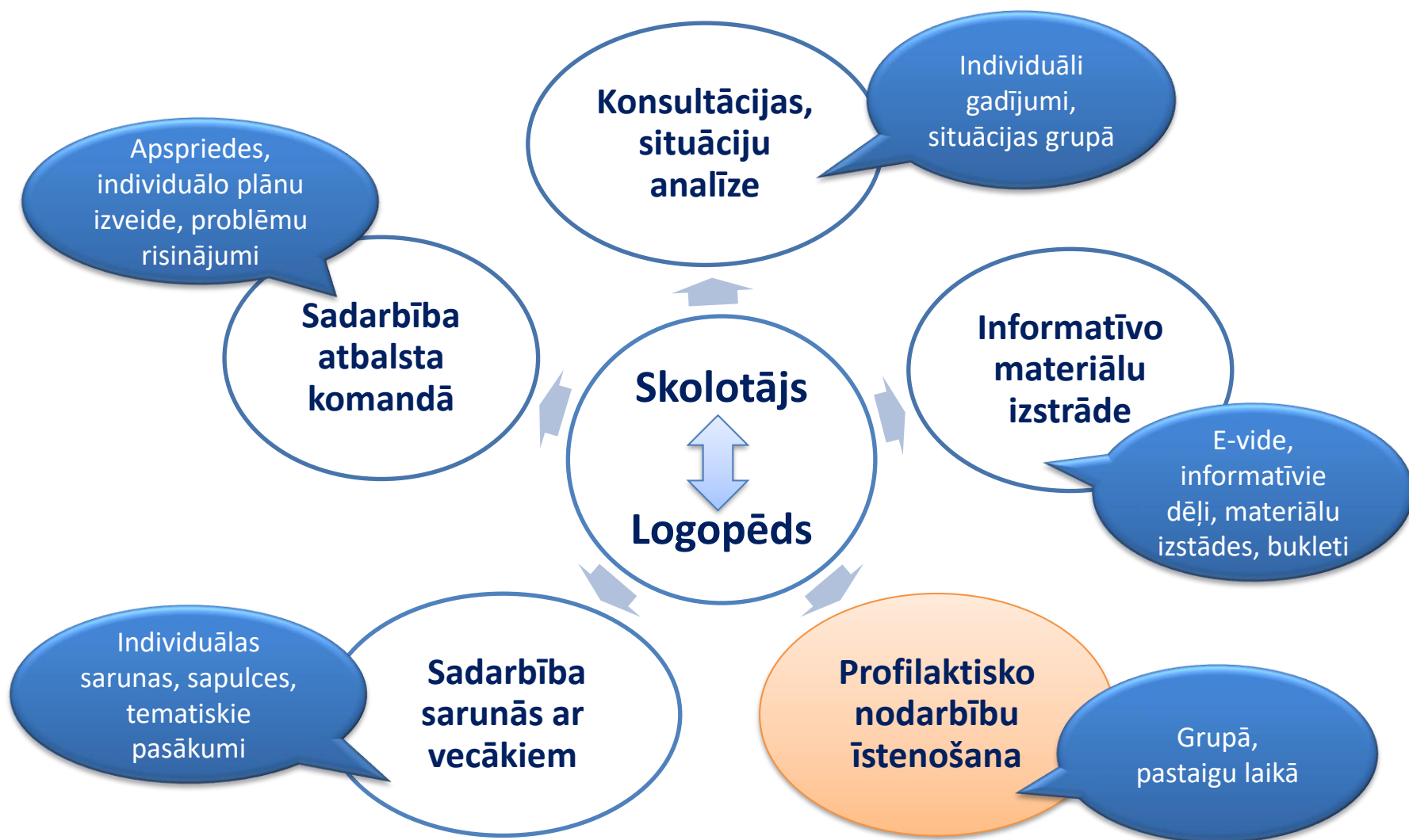
Bērna runas un valodas apguve

Dabiska: bērna saskarsmes process ikdienas situācijās (*runa un komunikācija mijiedarbībā ar citām personām – vecākiem, pedagogiem, citiem bērniem*)

Speciāli organizēta: mācību process (*PII*), korekcijas process (*logopēda nodarbības*), profilakses nodarbības (*logopēda-pedagogu sadarbība*)

Iespējamās logopēda un skolotāja sadarbības formas pirmsskolas izglītības iestādē

Logopēda un skolotāja sadarbība pirmsskolas izglītības iestādē

Kad?

Metodiskais un konsultatīvais darbs – tam paredzēti 30 % no logopēda darba laika

Avots:

https://www.logopedi.lv/s/Skolot_logo_p_amata_apraksts_ar_IZM_sask.pdf

Kā?

Ar pozitīvu attieksmi, sadarbojoties kā sadarbības partneriem, gan radoši, gan uz pierādījumiem/teorijā balstītā praksē

Logopēda un skolotāja sadarbība runas un valodas attīstības veicināšanā – profilaktiskās nodarbības grupā

- Vada **logopēds**, sadarbojoties ar **skolotāju** un **skolotāja palīgu** (grupas personāla līdzdalība un ieinteresētība obligāta 😊)
- **Vienu reizi nedēļā** katrai PII grupai (metodiskā darba ietvarā)
- Ilgums **10 – 15 minūtes** (pielāgojoties dienas norises plānojumam, vienojoties par konkrētu laiku mācību gada sākumā un ietverot mācību plānā)
- Vieta – **grupā** (vasaras periodā var arī svaigā gaisā 😊)
- **Satura vispārīgās vadlīnijas** – atbilstoši vecumam, atbilstoši bērnu grupas individuālajām / kolektīvajām spējām, atbilstoši runas un valodas attīstības sensitīvajiem periodiem (aktuālajām vajadzībām), atbilstoši veseluma pieejai
- **Mērķis** – primārā runas un valodas traucējumu profilakse, lai informētu un mācītu vienkāršus paņēmienus izmantošanai grupas ikdienā, kas varētu veicināt valodas attīstību un mazināt valodas attīstības traucējumu riskus

Profilaktisko nodarbību saturs (mainīgs, elastīgs, radošs)

- **Virszdevums** – īstenot praksē balstītu konsultatīvo darbu, lai rosinātu veidot runas/valodas attīstību stimulējošu vidi pirmsskolas izglītības iestādes mācību procesā un ikdienas situācijās
- **Ieteicamie uzdevumi** (*visi nav jāīsteno vienas nodarbības ietvarā!*):
 - vingrināt dzirdes un runas dzirdes uztveri (ritma spēles, skaņu spēles)
 - vingrināt smalko motoriku (pirkstiņu rotaļas, spēles)
 - vingrināt vispārējo motoriku (kustību precizitāti, pārslēgšanos, līdzsvaru)
 - veikt elpošanas vingrinājumus (ar un bez palīgmateriāliem)
 - aktivizēt lūpu, mēles, apakšžokļa kustības (kustību imitācijas, rotaļiņas)
 - rosināt pareizu skaņu izrunu (ievērojot atbilstību bērna vecumam)
 - īstenot fonemātiskās uztveres, analīzes un sintēzes vingrinājumus (atbilstoši vecumam, izglītības pakāpei, spējām)
 - paplašināt vārdu krājumu, precizēt gramatisko formu lietojumu utt.
 - veicināt uzmanības noturību, pacietību, sadarbību, toleranci
 - ...
- Profilaktiskās nodarbības ir īsas, dinamiskas, bērna uzmanību un interesi piesaistošas, ar “noslēpumu – pārsteigumu”, interaktīvas

Logopēda profilaktiskās nodarbības grupā
nav un neaizstāj
logopēda nodarbības
runas un valodas traucējumu korekcijā

Tas ir praksē balstīts konsultatīvais darbs

Elektroniskie resursi ideju meklēšanai

Mājas lapas, kur var atrast runas un valodas attīstību veicinošas spēles un idejas materiālu patstāvīgai izstrādei:

www.espats.lv

www.lsm.lv

www.macibumateriali.lv

www.tavaspelukaste.lv

www.valoda.lv

u.c.

Video materiāli (YouTube):

Valodiņa (Jeļenas Pērkonas veidotie materiāli, dažādas tēmas)

Brokastis pie logopēdes Ritas (Ritas Selickas veidotie materiāli, dažādas tēmas)

Laiks kustībai: 6 dažādas tēmas (Slimību profilakses un kontroles centrs)

u. c.